

Sv. Anežka Česká jako inspirace pro dnešní Charitu

Mons. Jan Graubner, arcibiskup olomoucký

Mám-li hovořit o svaté Anežce jako inspiraci pro dnešní Charitu, připomeňme si, že jde o kněžnu, dceru Přemysla Otakara I. Jsme ve 13. století. Doba je plná dramatických událostí (třeba její synovec slavný král Přemysl Otakar II. se dostane do klatby), ale i velikých světců. Na začátku století začne svou duchovní revoluci sv. František, který probudí obrovské františkánské hnutí radikálního duchovního života. Přidá se k němu sv. Klára, která založí ženskou větev řádu. S jiným akcentem vystoupí ve stejné době sv. Dominik jako žebravý kazatel obracející bludaře. Počet jeho následovníků roste také velmi rychle. A dodejme, že sám sv. Dominik přijal do řádu sv. Hyacinta, Jacka, polského patrona, který při návrtu do Polska založil tady v Olomouci dominikánský klášter.

Nadšení pro radikální následování Krista a službu chudobným a nemocným oslovuje i šlechtu. Anežku asi ovlivnily i její příbuzné: teta, svatojiřská abatyše Anežka (†1228), sestřenice sv. Alžběta Uherská a sv. Hedvika Slezská. Snad je dobré připomenout, že její současnicí byla i sv. Zdislava z Lemberka. Anežka společně s bratrem Václavem I. založila v Praze na Starém Městě špitál, který byl rozšířen podle řehole sv. Augustina na řád a jeho stanovy potvrdil papež jako mužský špitální a rytířský Řád křižovníků s červenou hvězdou. Je jediným původním českým řeholním řádem. Jeho členy směli být pouze Češi. Řád brzy získal velkou popularitu a jeho kláštery se rozšířily nejen v Čechách. Potom založila v místě později zvaném „Na Františku“, nový ženský klášter podle řehole sv. Františka, později nazývaných klarisky. Osobně vedla stavbu a stala se první představenou. Brzy se vzdala titulu abatyše a nechala se titulovat jako *starší sestra*. Velmi usilovala o osobní a nezištnou svatost s pokorou a láskou ve službě nemocným, chudým i spolusestrám. Dopisovala si se svatou Klárou, ačkoliv se s ní osobně nikdy nesetkala. Dochovaný máme dopis sv. Kláry Anežce, v němž chválí její ctnosti a povzbuzuje k dokonalosti, pro kterou si ji sám Král vezme do nebeského

příbytku. „Vždyť jsi pohrdla důstojností pozemského království, nestála jsi o nabídku sňatku s císařem, vyvolila sis cestu svaté chudoby a s velkou pokorou a vroucí láskou jsi šla za tím, který si tě vybral za nevěstu. Nevzdávej se, ale kráčeš rychle a lehce, bez klopýtnutí, bezpečně, radostně a vesele po cestě zaručující blaženost. Nepopřávej sluchu ničemu, co by tě chtělo zviklat v tvém předsevzetí nebo svést z cesty dokonalosti, k jaké tě Duch Páně povolal.

Kdyby ti někdo namlouval něco jiného, co by bylo na překážku tvé dokonalosti nebo v rozporu s Božím povoláním, při vši povinné úctě neposlouchej jeho rady, ale přimkni se jako chudá panna k chudému Kristu.

Vystavena pro něj v tomto světě pohrdání, sleduj, jak byl pro tebe pohrdán on. V touze po jeho následování se dívej, vznešená královno, uvažuj a rozjímej, jak se tvůj Ženich, nejkrásnější ze všech lidských synů, pro tvou spásu stal ze všech nejubožejším, pohrdaným, zbitým, po celém těle pokrytým nesčetnými ranami a v úzkostech umírajícím na kříži. Budeš-li s ním trpět, budeš s ním kralovat, budeš-li s ním snášet bolest, budeš se s ním i radovat, budeš-li s ním umírat přibita na kříž svých trápení, dostaneš příbytek ve slávě svatých v nebi; tvé jméno bude slavné mezi lidmi a bude zapsáno v knize života. A tak místo toho, co je pozemské a dočasné, budeš mít po všechny věky věků podíl na slávě nebeského království a místo věcí pomíjejících dostaneš statky věčné a budeš žít na věky věků.“

To je první odkaz sv. Anežky: je plně soustředěna na Krista, kterému se darovala, kvůli kterému se zřekla všeho ostatního. Láska k němu je pak důvodem její služby potřebným. Všimněme si, ona nejde za Kristem jako pomocníkem a dárcem osobního štěstí, služebníkem svého já. Ona přenesla akcent své pozornosti ze sebe na něho. Žije pro něho. On je skutečně v jejím životě na prvním místě. Tuto radikalitu vidíme u všech světců. Je náročná, ale úžasně osvobozující. Mnohé věci, které považujeme za problém, ona nemusí řešit. Nemá žádné starosti o své já, o svá práva a nároky, protože toho se vzdala. Je šťastná z toho, že patří Kristu jako svému ženichovi. Celoživotně zamilovaná hledá a plní jeho přání. Zná je z Bible, kde čte jeho slova, ale vidí víc než nauku, protože Ježíš mluví nejen svými ústy, ale i skutky, vším, co dělá, co je. On sám je přece Slovo Otce, kterým se vyslovil do dějin. On sám je příkázáním, zákonem.

Kdo mě miluje, zachovává mé slovo, říká Ježíš. Bůh je láska. Kdo se otevřel Bohu, kdo je naplněný Bohem, má v sobě Lásku s velkým L, to znamená, že má v sobě důvod k milování, k vyzařování a rozdávání lásky. To je důležité východisko pro všechny pracovníky Charity. Víme, že milovat je někdy těžké, zvláště když ten druhý (ať už klient či spolupracovník nebo člen rodiny) není sympatický, nebo je dokonce protivný či zlý. Kdo má v sobě Boha, nemusí hledat důvod k lásce v sympatii či kvalitě toho druhého, protože důvod k milování má v sobě. To je zkušenost ale taky síla světců. Tam můžeme hledat klíč k jejich velikosti či hrdinství.

Jejich pohled ve světle milující víry umožňuje jiné vidění světa, který vypadá úplně jinak, když v každém potřebném, chudém, nemocném nebo hladovém potkávají svého snoubence Krista. I setkání, která jsou obvykle nepříjemná, mohou pak být důvodem ke štěstí, příležitost k setkání s milovaným snoubencem své duše. Proto se mohou zdát lehké či dokonce příjemné a služba takovým lidem přes velkou náročnost může být i přitažlivá. V životopisech svaté Anežky o tom sice nemáme mnoho konkrétních důkazů, ale krásně takové postoje popisuje duchovní vůdce Anežčiny sestřenice sv. Alžběty Uherské (či Durynské) Konrád z Marburku: „Měla ve zvyku dvakrát denně, ráno a večer, osobně navštěvovat všechny své nemocné. A ty, jichž se druzí zvláště štítily, osobně ošetřovala; jedny krmila, jiným upravovala lůžko, některé přenášela na ramenu, a prokazovala mnoho jiných milosrdných skutků; její muž, blahé paměti, jí v tom v ničem nebránil. A když jí potom manžel zemřel, usilovala o co největší dokonalost a vyžádala si ode mě s mnoha slzami, abych jí dovolil žebrot dům od domu.“

Příklady světců mají povzbuzovat a inspirovat. Nejde o napodobování či kopírování. Naše situace je v mnohém jiná, ale mnohé aspekty jsou velmi podobné. Zdravotnictví i sociální služby včetně ekonomického zajištění jsou na jiné úrovni, ale potřeba lidského přístupu, ochoty k službě, či dokonce vášně pro Krista i v jeho trpících jsou stejné. Máme-li konat své dílo dobře, potřebujeme stejnou motivaci a stejnou sílu k překonávání překážek. Anežka podobně jako mnoho dalších nám ukazuje cestu.

Přiznám se, že zmínka o prosbě v slzách o dovolení žebrot pro chudé dům od domu, mě připomněla naši Tříkrálovou sbírku. Vzpomínám, jak na úplném začátku bylo pro některé naše pracovníky těžké najít odvahu k tříkrálovému

žebrání pro chudé dům od domu. Mám obrovskou radost, že se to překonalo, nejen kvůli finančnímu výnosu, který je pro práci Charity velmi významný. Odvaha žebrat pro chudé je velkým projevem lásky, které je třeba se stále učit a vydávat o ní svědectví. Je to také služba veřejnosti, kterou je třeba vychovávat k správnému pohledu na chudé a k ochotě dělit se s potřebnými. Snad můžeme vzpomenout perličku z života moravského kněze sv. Klementa Hofbauera, apoštola Vídně. Když žebral pro chudé i v hospodě, daroval mu jeden štamgast s posměchem plivanec. Klement si ho utřel a klidně řekl: To bylo pro mě. A teď ještě něco pro chudé. A dostal.

A ještě jeden pohled, otázka chudoby. Současný papež František na ni velmi často upozorňuje nejen slovy, ale i svým jednáním, výmluvnými gesty. Mimořádným středem jeho zájmu jsou lidé na okraji, vyloučení, chudí, nejen bezdomovci, vězni, uprchlíci, ale i chudé rodiny a spousty hladových v mnoha zemích. Nejde při tom jen o sociální otázky. Jde o věrohodnost křesťanské víry.

Nejde o nějakou novinku. Církev to vždycky učila. I když ne vždycky dostatečně žila. Vzpomeňme jen sv. Basila, který píše: „Hladovému náleží chléb z tvých zásob a plášť, který uchovávaš ve skříni, patří nahému; úspory ukryté v truhlici, jsou pro chudého. Dopouštíš se tolika nespravedlností, kolik je lidí, kterým bys tohle všechno mohl dát.“ Sv. Tomáš Akvinský říká: „Když bohatí užívají pro sebe nadbytek, jímž by mohli pomoci chudým, okrádají je.“ Zní nám to jako tvrdá slova, i když na Anežce a řadě dalších světců vidíme, že se podle toho řídili. V Charitě jsme na tuto oblast citliví, vždyť děláme v této věci daleko víc než ostatní a často jsme také placeni daleko hůře než ostatní, takže i náš život je skromný. Proto nemyslím, že bychom to měli přijímat jako nějakou výtku, nýbrž znovu jako povzbuzení nejen k osobnímu následování, ale především k výchově společnosti. Zmínění světců mají velký podíl na změně myšlení, na vývoji společnosti. Mnohé věci, které dnes považujeme za standardní, tu kdysi nebyly. Vyrostly z evangelia uváděného do života. Stojí za to připomenout zrušení otroctví, rovnost mužů a žen, ochranu slabých, důstojnost každého člověka, právo na život, ochranu rodiny, ale zvláště celou oblast sociální péče. Jestli vidíme kolem sebe nedostatky a někdy i hodně vážné, pak bychom měli mít odvahu žít evangelium věrohodně a věřit, že další změny k lepšímu budou možné, pokud se nesmíříme s průměrem, či výmluvou, že dnes to tak prostě dělají všichni a je to normální. Ve složitosti dnešní doby není

snadné se bezpečně orientovat a stát na správné straně, ale kdo bude uchvácen Kristem jako svatá Anežka a mnozí další světcí, ten bude mít pevný bod i snadnou orientaci, ten přispěje k proměně veřejného mínění a tím i ke zlepšení celkové situace.

Dovolte ještě krátkou vzpomínku na Irák, který jsem navštívil minulý týden. Návštěva trvala jen dva dny, ale nechala mnoho silných dojmů. Nebyli jsme jen v Kurdistánu, ale i v Mosulu a hlavně v Karakoši. Mosul návštěvníka šokuje a zavalí smutkem. Město větší než Praha je zničené totálně, zvláště na pravém břehu. Na některá místa nás nepustili, protože ještě nejsou zbavena min.

Karakoš je křesťanské město, které mělo asi 50 tisíc obyvatel. Všichni byli vyhnáni, většina domů vypálena, některé zbořeny, jiné poškozeny. Zatím se vrátilo necelých 23 tisíc lidí a město už žije. Hlavní ulice byla večer plná lidí. Další se nemají zatím kam vrátit. Protože i úřady byly vypáleny, neexistuje žádná dokumentace. Velmi nás zaujala aktivita církve. Jeden farář zorganizoval z pověření biskupa mladé dobrovolníky, kteří provedli důkladnou fotodokumentaci všech sedmi tisíc domů. Tým odborníků: architekt, stavař, technik a další, také dobrovolníci, ocenili škody na domech, vytvořili kartotéku celého města a pravidla pro dotace od dárců. Majitel, který dostane příslib dotace, musí dům opravit vlastnoručně nebo si zajistit řemeslníky i pořídit stavební materiál na dluh. Teprve, když je dům komisí zkolaudovaný, dostane slíbenou dotaci. Počítá se s úžasnou důvěrou a spoluprací. Zatím opravili asi 40% domů, hlavně těch méně zničených.

Pro nás z Evropy je obrovským povzbuzením jejich víra. Nikdo se nechce stěhovat tam, kde nefunguje kostel. Vypálené kostely zatím neopravují, protože bydlení má přednost. Jen je vyklidili a očistili podlahy. Stěny a stropy jsou plné sazí, ale na mši svatou chodí téměř všichni obyvatelé města. První opravili pastorační středisko, které navštěvuje až 1500 lidí denně. Jsou tam katecheze, ale i výuka jazyků a různé kroužky, protože státní školy poskytují jen základní výuku. Na různé kurzy chodí i dospělí. Kněží mají mimořádnou úctu všech lidí, ale je vidět, že si ji svou obětavostí a nasazením pro druhé zaslouží.

Celé křesťanské společenství je skvělým příkladem služby a vzájemné pomoci, která vychází z víry. I dnešní svět má své Anežky. Děkuji vám, kteří se o to totéž snažíte v různých prostředích. Kéž nám sv. Anežka pomáhá svou přímluvou!